

Syndikalism och anarkism

Till syndikalismens kritik och värdesättning

Pierre Ramus

1910

Även den historiska utvecklingens momentfaser kunna vara av betydande värde för den efter ideella mål strävande delen av mänskligheten, såvida de, genom en klar orientering, bringas i ett riktigt förhållande till det allmänna, stora målet för proletariats emancipationskamp. Blott över förståelsen av dessa momentfaser går vår väg till slutmålet. Ett objektivt iakttagande, övervägande och värdesättning av sådana momentfaser, är alltså redan därför oundgängligt nödvändig, emedan de, om de fattas felaktigt och ytligt, icke allenast icke befordra utvecklingen, utan snarare värka eller kunna bli förvirrande och hindrande för det av klar målmedvetenhet ledda framtidssträvandet. Isynnerhet sker detta, när dess betydelse överskattas, på grund av bristande kännedom om de verkliga förhållandena, när det, som för stunden måhända är riktigt, men säkerligen förgängligt sättes i stället för det, som är oförgängligt riktigt, oöverbanneligt i dess positiva strävande: — *det anarkistiska idealet och den anarkistiska världsåskådningen*.

En världsåskådning måste icke nödvändigt vara dogmatisk religion. Visserligen är också religionen en världsåskådning, men hon är icke religion därför att hon är världsåskådning. Detta skulle vara ett totalt felslut. En världsåskådning blir först då religion, när hon förklarar vissa, icke sinnligt förnimbara ting, förhoppningar, slut mål och dylikt, för universellt gällande dogmer, utöver vilkas väsen och syfte det icke kan finnas någon utveckling. Varken det anarkistiska idealet eller den anarkistiska världsåskådningen kan bli en dogm. Båda hänför sig till varje enskilds *personliga* individualitet och framställer icke någon samhällsbild i allmängiltiga, dogmatiska grundsatser för det sociala livet, utan — och just däri är anarkismen antiteologisk — som ett rent individuellt uttryck. Anarkismen är icke slutpunkten, den är blott ett medel i kulturutvecklingen. Individen skapar sig sitt samhälle, individerna skapa sitt. Anarkismen är ingen religion, emedan den icke erkänner någon bestämd, för alla gällande dogm; den är en världsåskådning, emedan den vid sina undersökningar icke utgår från imaginära ting, som möjligen blott tidvis har bestånd, utan från den enskildes individualitet, hennes individuella behov, som måste kunna finna sitt individuella tillfreds ställande i det anarkistiska samhället. Däremot kan det förekomma i varje världs åskådning, att vissa, i dess väsen liggande, aktuella uttrycksmedel, kunskapens och handlingens momentfaser, bliva helt och hållet en dogmatisk religion och därmed mycket ofta förirra sig från sitt verkliga mål, sitt verkliga väsen. Vi ha ett exempel härpå i socialdemokratien och dess parlamentarism; numera är socialismens slutmål för den ingenting, parlamentarismens momentintresse allt. Och det finns en företeelse av liknande tendens i den anarkistiska rörelsen, som givit mig anledning att söka klara upp begreppen och en gång med objektiv grundlighet undersöka, vilken betydelse syndikalismen har för den anarkistiska rörelsen, vad dess väsen är, och i huru hög grad den förmår, att mot socialismen och anarkismen uppställa ett själv ständigt ideal. Denna undersökning är så mycket nödvändigare, som syndikalismens problem blir allt mer aktuellt, liksom också därför, att syndikalismen omskapat sig till en religiös-mystisk dogm av sämsta art, genom att driva den vansinniga satsen, att den är nog i och för sig själv och kan ensam, som ensam kamprörelse, uppnå målet för den proletäriska befrielsekampen.

Hur har syndikalismen uppstått? Vad är syndikalismen. Vari ligger dess betydelse, dess väsen, dess framtidsmöjligheter?

Den syndikalistiska rörelsen är ingalunda någonting nytt; vad som är nytt är blott en dess vissa form, som vi senare skola lära känna. Eljest betyder det franska ordet i svensk översättning ungefär detsamma som fackförening. I Frankrike är detta sedan arbetarassociationernas tillkomst ett allmänt brukligt ord. Numera användes det också på hela fackföreningsrörelsen i Frankrike, liksom denna använder det på hela den utländska fackföreningsrörelsen. De franska kamraternas mest betydande fackföreningsorgan, "La voix du peuple" (Folkets röst), redigerat av vännerna Pouget, Griffuelhes, Merrheim, Latapie och andra, talar dock alltid med full, markant klarhet om revolutionär syndikalism, gul syndikalism (sträjkbrytarorganisationerna) och reformistisk syndikalism (de socialdemokratiska fackföreningarna). För alla är ett gemensamt: ordet "syndikalism". Detta är ju helt naturligt och torde också vara tillräckligt känt för de med den franska syndikalismen förtrogna kamraterna, när man ju icke kan fransäga en, om än på olika grunder byggd, facklig organisation, namnet fackföreningsrörelse (syndikalism).⁽¹⁾

⁽¹⁾ Jämför bl. a. Berth i Le Mouvement Sozialist, sid. 316, 1907.

Den mäst betydande syndikalistiska rörelsen i Frankrike är den, som grupperat inom den bekanta arbetar-federationen, som å ena sidan är sammansatt av delegerade från de diverse autonoma fackorganisationerna, å andra sidan av arbetarbörserna.⁽²⁾ De kalla sig i sina organ "syndicalisme revolutionnaire", och de äro även fullt ut berättigade att föra den revolutionära syndikalismens tecken. För oss äro i föreliggande fråga alla andra fackföreningsrörelser i Frankrike bisaker, och vi vilja, som det också vanligen brukas, kort och gott kalla den revolutionära fackföreningsrörelsen, syndikalismen, där med blott inneslutande den revolutionära federativa organisationen och därmed uteslutande de övriga fackorganisationerna.

Den franska syndikalismen är i denna betydelse en helt ung rörelse. För den skarpe iakttagaren förklaras mycket redan av dess födelsehistoria, som eljes skulle behöva en noggrannare förklaring. Den uppstod på mitten av 90-talet i förra århundradet. En av Frankrikes anarkistiska rörelser från kommunens dagar, först återuppstånden på 80-talet, hade fullbordat en av sina stormperioder. Det var den idealistiska drömmen, som den gången fångat sinnena och som upplöstes under dessa åren; det var tron på att anarkismen skulle komma att triumfera genom det individuella martyriet, genom enskilda personers heroistiska och uppoffrande kamp kunna rycka fram till förvärligandets närhet. Det var den optimistiska överskattningen som varade omkring ett halvt årtionde, en rörelsefas, som markerades med sådana namn som Ravachol, Henry, Vaillant, Caserio m. fl. Men just vid den tid syndikalismen uppstod – icke tillfälligt, som vi genast skola se! –, vid tiden kring 1895, infaller detta hastiga uppvaknande av den franska rörelsen, då det liksom basuner trumpetas dem i öronen: individuell heroism allena störtar ingen värld.⁽³⁾ Den individuella heroismen förlorar varje djupare betydelse, om den icke stödes av en redan någorlunda, andligt utpräglad massminoritet, som är fast sammanbunden i känsla för samma idealistiska strävande för det gemensamma målet. I stället för att göra ett uppsving, måste den franska rörelsen anteckna en nedgång. Den förblödde. Ett ögonblickligt avstannande av blod flödet var nödvändigt, såvida icke idén för lång tid skulle bli begrävd under massans indifferens, miljöns oförståelse, under demagogerna, som utnyttjade denna miljö till sin fördel och under politikerna och socialdemokratin.

Ehuru ovan nämnda individualsträvande fann eko i det franska folkets lättörda temperament, så var den anarkistiska rörelsen varken organisatoriskt, ej håller i andra avseenden, tillräckligt stark och enad, för att kunna utnyttja de terroristiska handlingarna. Därför gjorde den heller inga framsteg, utan tvärtom. Men det var icke allenast den anarkistiska rörelsen, som led under dylika förhållanden, det fanns också en annan rörelse för vilken det gick på samma sätt, om även av andra orsaker. Det var den franska fackföreningsrörelsen. Söndertrasad genom socialdemokratins politiska maktbegär, kastad hit och dit mellan de fem partien, som framförallt strävade efter att i syndikaten skaffa sig en proletarisk stödgrund för sin politiska aktion, företedde dessa franska syndikat en jämmerlig företeelse, där de icke blott existerade på papperet.⁽⁴⁾

Här var det, som våra kamrater (som Pouget, Griffuelhes, Delesalle, Camora, Luquet o. a.), utgående från en proudhonists anarkistiska idéer (Pelloutier, "syndikalismens fader", blev ända till slutet proudhonist) samt idén från den bakunistiska jurafederationen av Internationalen, satte in hela sin kraft på att rädda syndikaten: *Det var anarkisterna, som inträdde i syndikaten med öppen föresats, att rycka dessa från de politiska partien, ställa dem på en ekonomisk bas, som kämpande organisationer och göra dem till medel i socialismens och anarkismens ekonomiska och sociala kamp.*⁽⁵⁾

I mer än ett avseende har detta lyckats. De kunna triumfera. Därigenom, att anarkisterna kommo i aktiv beröring med proletariatet, återvunno de den mark de övergående förlorat under det första ruset av ett till synes näraliggande revolutionsmål. De närmaste åren voro fyllda av intensivt konstruktionsarbete. Den, som gör sig mödan att genomse de första år gångarna av "Voix du Peuple" finner här ett fullständigt anarkistiskt

⁽²⁾ Se närmare härom i G. H-son Holmbergs arbete; Syndikalismen, Ungsocialistiska partiets förlag.

⁽³⁾ Den ryska revolutionens förlopp har också visat oss detta med synnerlig klarhet. En förträffligt informerad person skrev till mig från Ryssland i november 1907: "Hos oss i Ryssland måste det aktuella arbetet nu antaga fullständigt samma former som hos er i utlandet: skapandet av en teoretiskt och taktiskt väl funtad rörelse." – P. R.

⁽⁴⁾ Jämför Sigmund Engländerns Gesshichte der französischen Arbeiterassoziationen 1864.

⁽⁵⁾ Hur rätt jag har, att det vid anarkisternas inträde ursprungligen blott handlade om slutmålets stora fordringar, icke om uppbyggandet av en helt ny organisations- eller rörelseform, utan blott om propaganda för skarpt bestämda ideal visar mig en broschyr av Griffuelhes (L'Action syndicaliste), som kommit mig till handa efter avfattandet av denna skrift. Däri konstaterar förf. uttryckligen, att den nuvarande organisationsformen, exempelvis Arbetarbörserna i Paris och börsernas federation är ett värk av de högra och vänstra falangerna av den franska socialdemokrati, possibilisterna och allemanisterna. Vad kunde då anarkisterna göra för något annat än att införa anarkismen?

organ. Rörelsen var visserligen ännu liten och syntes — med varje dag tillväxande — i allmänhet utveckla sig till en *utpräglad* anarkistisk ekonomisk kamporganisation. Detta var — i visst avseende — den nuvarande syndikalismens bästa period. Ilande från kamp till kamp, uppnådde den seger på seger, genom den fruktan, som denna nya företeelse in jagade hos arbetsköparna. Och trots denna oupphörligt förda klasskamp växte grupperna, stadgade sig organisationsbyggnaden.

Intet tvivel kunde råda därom, att man här hade att göra med en anarkistisk kamporganisation på ekonomisk bas, som, trogen jurafederationens lära, gjorde socialreformerna till ett praktiskt, levande faktum, just genom verkliga, genom revolutionär kamp tillkämpade reformer utom lagboken och parlamentet, i det verkliga sociala livet, från fabrik till fabrik, från arbetsplats till arbetsplats. Någonting sådant, som neutralitet, gavs icke den gången. Och i verkligheten kan det ju icke finnas något sådant för en modern arbetarrörelse, som ständigt måste stödja sig på viss teoretiskt-principiell åskådning, som ju syndikalismen också gör. Redan 1897 kom den direkta aktionens idéer, om sabotage, bojkott och generalsträjk, i diskussionens förgrund. Delvis också uttryckta i aktion. Kort sagt, samtliga jurafederationens principer, som denna pekade på som motsats till parlamentarismen.⁽⁶⁾ Anarkismen grundade en rörelse, i vilken den omsatte sina idéer och läror i praktisk kamp, i handling framträdde i organisatorisk värksamhet.

Varje kamprörelse, hos vilken det mindre rör sig om ideal och teoretiska principer än om dogmatiska metoder och ögonblickets krav, löper ständigt fara, att förrira sig på avvägar, genom tillfälligheternas inflytande. Det ligger i rörelsens väsentliga egenart, som tvingar den, att ofta avtrubba sin mass- och kamptaktik vid tillfälliga småsaker, förslöa kampen.

Åren 1899 — 1901 bringade oss den franska socialdemokratiens moraliska sammanstörtande, Millerand-experimentet hade framkallat detsamma. Och nu stod den allvarligare, men ännu helt igenom marxistiska, delen av partiet inför frågan: vad är nu att göra? Massan vände sig bort från socialdemokratin och de allvarliga er kände till fullo dess impotens. Då föll deras blick på den franska syndikalismen, på de i denna arbetande anarkisterna. Det blev klart för dem, att denna rörelse mycket väl skulle kunna vara i stånd, att tillkämpa sig proletariats ögonblicks krav, att den politiska faktorn överhuvudtaget blott kunde bli starkt genom en ekonomisk aktion, liksom de också erkände, att syndikalismen var en integrerande beståndsdel i de faktorer, som arbetade på att övervinna den borgerliga världsordningen. De trädde i förbindelse med rörelsen. Dock icke utan att ställa villkor, om än icke direkt, så dock indirekt, vilkas höjdpunkt nåddes i den bekanta neutralitetsresolutionen i Amiens 1906. En av dem, Hubert Lagardelle, som visserligen för länge sedan brutit med socialdemokratin, men ännu icke på långt när är anarkist framställer denna fas synnerligen åskådligt på följande sätt:⁽⁷⁾

“... Socialdemokraterna, anarkisterna och övriga frihetskämpar trädde samman mot den gemensamme fienden; det är av denna rörelse, som den nya rörelsen, vilken man kallar syndikalismen, blev född. Och samtidigt som denna rörelse formade sig, förändrade sig också de i den samma deltagande socialdemokraterna .. som förkastade sina politiska trossatser, vilka icke överensstämde med tidens verklighet, liksom också anarkisterna .. som modifierade sin aktion och utomordentligt aktivt deltog i arbetarklassens metodiska organiserande. ... Och som följd av denna allmänna utveckling, genom denna fortskridande sammansmältning av alla dessa element inom ramen av samma samhälleliga strävan, genom avsöndrandet av all överbliven förgångenheter, att inom proletariatet blev skapad en ny klasspolitik, som varken var socialdemokratisk-parlamentarisk eller anarkistisk-antiparlamentarisk, utan helt enkelt syndikalistisk; en egen proletarisk politik, som blir herre över sitt eget öde och äntligen skall kunna säga: “jag är ensam, och är mig själv nog!”

Frånsett några anakronistiska och kausala felaktigheter, framställer detta tämligen korrekt den franska syndikalismens utveckling ända till nu. Ty med syndikalismens popularitet, med den växande anhängarmassan,

⁽⁶⁾ Hur löjligt bornerat och okunnigt är det icke, att framställa dessa, den nuvarande franska syndikalismens stridsmetoder, som något av denna speciellt uppfunnet. Att dessa varit rotfästa i anarkismens teori och propaganda, långt innan syndikalismen tillkom, bevisar James Guillaume, denne ännu levande av jurafederationens grundare, då han redan i “Bulletin” från 1 november 1874 framställde denna proletariats kampmetod. I “Bulletin” den 28 febr. 1875 propagerade också Adhemar Schwitzgubel för direkt aktion o. s. v. (Jämför “L’Aktion direkte”, Paris 1908.)

⁽⁷⁾ “Le Mouvement Socialiste”, 9 årg., 3 ser. n:r 189 — 90. Tidskriften är helt igenom teoretiskt-syndikalistisk

försvann möjligheten för rörelsen, att kunna hålla sig lika kemiskt fri från kompromisser, som hittills. Alla massrörelser öde träffade också syndikalismen. Att den franska syndikalismen ännu ständigt representerar en sund revolutionär rörelse, har man mindre att tacka rörelsen själv, än de bittra politiska erfarenheter, det franska folket fått göra, och emedan ännu de män stå i spetsen, som enligt hela sitt väsen äro revolutionära och genomträngda av anarkismens världsåskådning. Dock kunna även dessa icke längre det, som de egentligen vilja, vilket bevisades av den fullständiga bristen på initiativ från organisationen under de sydfranska böndernas revolt i sensommaren 1907; liksom den nuvarande handlingsbristen gentemot marockoaffären bevisar detsamma.

Det gäller icke här att åstadkomma en av värdering, utan mera om en värdering av syndikalismen. Men en värdering måste vara kritisk. Och om jag också gärna med största tillfredsställelse konstaterar, att den franska syndikalismen är en ypperlig, proletärisk emancipationsrörelse, som framför allt besitter den grandiosa förtjänsten, att ständigt klarare övertyga de franska arbetarna om parlamentarismens onyttan, om nödvändigheten av ekonomisk aktion, generalsträjk och antimilitarism, så är det ändå viktigt, att gentemot den redan berörda neutralitetsresolutionen konstatera: Alla dess goda sidor utveckla syndikalisterna i långt övervägande majoritet blott rent instinktivt; därför vore det så mycket nödvändigare, i en period av våld samt tillväxande, att bedriva propaganda för idealen, för socialismens och anarkismens världsåskådning. Nu får man icke lämna ur sikte, att denna neutralitetsresolution : — jag är ensam, och är mig själv nog — måhända icke inlämnades av Griffuelhes *därför*, att han värkligen var av den meningen, att den syndikalistiska rörelsen ensam var tillräcklig för att lösa världs- och kulturproblemen. Det är vansinne. Det skedde överhuvudtaget icke av teoretiskt, utan, som alltid i dylika fall, av praktiskt-taktiska intressen. Gentemot de nu på nytt uppträdande utfallen och försöken från socialdemokratiskt håll, att överrumpla den anarkistiska ledningen, pockande på proletariatets glömska. Den nu till hundratusenden uppgående rörelsen, skulle måhända åter kunna inspinnas i partipolitikernas garn — och gentemot sådana farliga anslag måste Griffuelhes inlämna sin neutralitetsresolution, dels för att tillbakaslå socialdemokraterna, vilket då också tillfälligt lyckades, dels för att skjuta en stark rigel för deras försök och slutligen medan han klart nog kunde inse, att, hur än en resolutions ordinnehall måtte vara, varje kamprörelse, som strikt hölls på det ekonomiska området *blott* är inspirerad av anarkistiska tendenser, att trots alla neutralitetsresolutioner de kämpande avantgarderna endast och allenast kan bli anarkistiska.

Sedan vi sålunda kastat en kort överblick över syndikalismens tillkomst, gäller det att gå närmare in på dess principer och teoretiska grundåskådning.

Syndikalismen, detta franska uttryck för en internationellt uppträdande företeelse, betyder ingenting annat än arbetarrörelse, i ordets enklaste, samhälleliga innebörd. Det är ständigt övervägande ekonomiska motiv, som avgörande öva inflytande på en arbetarrörelses grundande och utveckling. Denna framställer själv den arbetande klassens sociala tänkande och kamp för uppnående av bättre levnadsförhållande och uttömmar sig i existenskampen, i försvaret av den övervägande samhällsmajoritetens intresse — alltså proletariatets — gentemot den oansenliga minoriteten. Så uppstår vad vi kalla socialt tänkande, social kamp. I denna mening ha vi här en äkta arbetarrörelse måhända sedan utlöpanet av den stora franska revolutionen. Den uppenbarade sig i arbetarnas enklaste bildningssträvanden, i deras mycket tidiga konsumtiva-ekonomiska föreningar, i deras kamp för organisationsrätten. Detta slag av utveckling och proletarisk rörelse, var ingalunda alltid fredlig. Där, vare sig vi först se det industriella proletariatet, eller den industrialiserade bonden, uppträda självständigt i form av ekonomisk rörelse för förbättrad levnadsställning — i England — se vi honom uppträda ytterst våldsamt. Generalsträjk, direkt aktion — annan kampform var överhuvudtaget icke möjlig — sabotage o. s. v., ända till ekonomisk "terror" uppträder och förskaffar den arbetande klassen alla de levnadsbetingelser, som den i England besitter. Det samma se vi i mer eller mindre utpräglad form hos den arbetande klassen i nästan alla de länder i vilka det i dag existerar arbetarrörelse.

Denna förgångna arbetarrörelse använde alla dessa medel utan att teoretiskt analysera dem. Det gavs helt enkelt ingenting annat än den mäst primitiva, enkla formen av klasskamp, som också är dess enda sanna va-

penaktion. Förirrandet bort på parlamentarismens bedrägliga vägar kunde icke förekomma, redan därför, att det icke fanns någon "allmän valrätt".

Och likväl! Vad har det blivit av den stora och storslagna, terroristiska rörelsen inom den engelska trades-unionismen; vad har det blivit av den amerikanska knights of labour; vad har det blivit av den i övriga europeiska länderna? De äro förflackade, ha till största delen upphört att vara revolutionära organisationer, alltsedan — efter det tysk-franska kriget — Europas politiska utseende antog en betydligt reaktionärare form, en form vilken man i slutet på sextiotalet knappast skulle kunnat anse för möjlig. Det uppstod den konstitutionella frihetens *parlamentariska värksamhet*, en frihet som varit oss beskärd som *skenlycka* alltsedan 1848. Och fackföreningsrörelsen, alltså *arbetarrörelsen* förföll till denna värksamhet. Socialdemokratin uppstod, framväxte, som ett av reaktionen klokt genom skådat och mångfaldigt gynnat legitimt parti, som å ena sidan skulle avleda proletariatet från den ursprungliga klasskampen från det dagliga arbetets fält, från klasskampen i sin revolutionära, sociala form, å andra sidan skulle skapa de så kallade socialreformernas och den statliga omsorgens æra. Och sådan blev rörelsen över allt, schablonmässig. Där den icke var det, blev den därtill kuvad, vilket hos de nästan rent statssocialistiska grenarna icke blev någon synnerligen svår uppgift.

Det anmärkningsvärdaste i denna högst intressanta utvecklingsprocess är detta fakta: en ursprungligen revolutionär arbetarrörelse lät av leda sig av närstående till ett — i bästa fall — fjärran liggande mål, ett mål, som dessutom blott visade sig som ett medel — rösträtt, demokratisk frihet och dylikt. Frågan är nu: huru kunde detta komma sig; hur kunde det ske?

Svaret härpå ligger i själva de faktiska förhållandena. Arbetarrörelsen var vid sin början till största delen blott revolutionär i sina medel, men icke i målet; för övrigt var det i senare avseendet alldeles otillräckligt klart. Där, varest den besatt nödig kunskap om framtidsmålet, fanns ingen möjlighet att avleda densamma. Även in i de senare epokerna gestaltade det sig ungefär på samma sätt som det, vid tiden för delningen av "Internationalen" år 1872, förhöll sig mellan de båda med varandra kämpande fraktionerna: det fanns väl teoretiska skiljaktig heter med avseende på den praktiska framtidsvärksamheten, men icke i avseende på den närvarande värksamheten. I detta senare avseende kämpade båda — såväl marxisterna som bakunisterna — med direkta medel på det ekonomiska fältet. Det var blott den skillnad, att bakunisterna blevo de oförsonliga, som nu äro värksamma i den anarkistiska rörelsen, och marxisterna de nuvarande socialdemokraterna — kunde avledas.

Ännu en annan sak har varit avgörande för nästan varje ursprungligen revolutionär arbetarrörelses omslag i ovannämnda emancipationskampens historia. Nästan alltid blevo de ideala slutmålen — alltså de mål, som allenast kunde rättfärdiga hela rörelsens bestånd — trängda i bakgrunden av ögonblicksfordringarna, som eftersträvades med utomordentlig häftighet, tillkämpade med de revolutionäraste, direkta aktions-medel, ofta också icke uppnådda. Men en rörelse, som har sitt verkliga mål blott som ett program; som blott är värksam för tillfälliga angelägenheter och ställer sitt slutmål fullständigt i bakgrunden, blir en spelboll i de härskande makternas städse vakna demagoger, som överblicka situationen långt klarare än deras proletäriska motståndare.

Även häri ha vi att se en av huvudorsakerna till de revolutionära epokenas undergång hos proletariatet. Ett någorlunda vittgående demagogiskt-hycklande tillmötesgående från samhällsmakternas sida har hittills alltid oskadliggjort den rörelse som blott varit revolutionär i sina medel och i avseende på tillfälliga frågor.

Redan av ovan sagda framgår det hur förskräckligt banalt det är, att i den franska syndikalismen se en rörelse, som redan i och för sig, representerar fullständigt nya och egenartade medel och slutmål, och hur fullständigt oriktig och okunnigt det är att värdesätta den på detta sätt. Det är ändå nödvändigt att här undersöka om och i hur stor utsträckning den representerar en självständig teori och taktik.

Socialism-anarkism och arbetarrörelse äro icke organiskt ett och detsamma, utan två idériktningar och aktionsrörelser. De kunna vara ett, måste så vara; men det har funnits och finns arbetarrörelser, som alls ingenting har att göra med dessa ideal, vilka å sin sida bestått som filosofi och åskådning långt innan det fanns någon arbetarrörelse. Arbetarrörelsen blir socialistisk och anarkistisk blott i den mån som den upptar idéerna, idealen och taktiken och bringar dem till användning. Om man nu påstår, att generalsträjken, den direkta aktionen, den ekonomiska terrorn o. s. v. äro rent syndikalistiska medel och metoder, så kunna vi utan vidare er känna detta, såvitt vi helt enkelt betrakta syndikalismen som en ekonomisk arbetarrörelse i revolutionär anda. Dessa medel framspringa ur proletariatets sociala miljö och äro ingenting annat än det dagliga livets självklara konsekvenser.

Men de erhålla först då en väsentlig betydelse som kampmedel för en högre kulturståndpunkt, när de harmoniskt sammansmälta med bestämda slutmål för den proletariska kampen. Och här ligger kärnpunkten! Om det finns sådana ideal ur vilka de ovan berörda metoderna följa som taktiska medel, så upphör dessa taktiska medel, i egenskap av slutmålets väsenyttringar, att vara något för sig fritt bestående och självständigt; de bli snarare faktorer som tjäna högre mål, kort sagt detta slutmåls egna taktiska medel och metoder. Skiljas de från detta slutmål förlora de fullständigt sin verkligt omfattande betydelse.

Det är icke någon tillfällighet, att det ständigt varit anarkister som, om man så får säga, predikade den direkta aktionens kampmetod och sökte värka för den hos proletariatet. Den personliga självständigheten, den sociala frihetens och individualfrihetens idéer förkastar helt naturligt varje annan aktionsmöjlighet och stöder sig på den för proletariatet naturliga direkta kampen. De idéer som formulerat lönsystemet, utsugningen och privategendomens samhällsliga förkastlighet, har varit formulerade av socialismen och anarkismen, långt innan det existerade någon modern syndikalistisk rörelse. Strävandet efter produktionens övertagande av grupper är icke ursprungligt syndikalistiskt, utan har funnits så länge som det existerat en kollektivistisk socialism. Federalismens och decentralisationens principer äro helt och hållet lånade från anarkismen och finna i denna sin logiska grund och sitt rättfärdigande. Det finns, kort sagt, icke ett enda strävande i teoretiskt avseende hos syndikalismen som icke först, direkt eller indirekt, blivit uppställt av anarkistiska och socialistiska tänkare, som icke det minsta hade att göra med den nuvarande franska syndikalistiska rörelsen. Syndikalismens rent ekonomiska mål är därför socialismens, dess politiskt-sociala anarkismens; för dessa båda är syndikalismen blott ett medel.⁽⁸⁾

Syndikalismen är arbetarrörelsen på det ekonomiska området. Den blir revolutionär, så snart den eftersträvar omdaningar som ligga bortom bourgeoisivärldens innehåll och ram, och motsvarade anarkistiskt-socialistiska målet och metoderna. Det framskapas därigenom genast en innerlig ömsesidig växelverkan mellan båda: arbetarrörelsen blir buren av socialismens och anarkismens anda; den blir en rörelse för dessa ideal och revolutionär först genom sina ideal.

Just detta har syndikalismen gjort. För att samla stora massor, som den måste, har den blott lånat en sida från den anarkistiska socialismen och icke öppenjärt framställt det för vad det är: anarkistisk kollektivism, vilket ännu skulle ha gjort många tusende oklara individer skugggrädda för rörelsen, utan framställt det, som en rent ekonomiskt-revolutionär fas. Syndikalismen är en begränsning till anarkismens blott ekonomiska moment. Därigenom kan den bli samlingspunkten för ett mischmasch av de mäst olikartade element, även icke proletärer. Så finna vi också hos syndikalismen, att många av dess duktigaste förespråkare äro "intellektuella" därtill utvecklade antingen genom tidigare bourgeois-intellektuell uppfostran eller som autodakter. Jag nämner blott Sorel, Hervé, Berth, Stackelberg, Labriola, Leonie, Pouget, Delesalle o. s. v. Den delar härmed alla föregående världshistoriska rörelsers öde. Ödesdigert kan detta blott bli i ett avseende, och är det redan delvis. Därigenom, att den blott tar hänsyn till de ideella strävandenas ekonomiska moment, blir den brännpunkten och samlingsplatsen för en mängd heterogena element. Därmed blir ett klart strävande efter ett skarpt markerat slutmål en omöjlighet; vill den icke redan från början förlora den i alla icke ekonomiska frågor fullständigt heterogena massan, vill den icke redan från början förlora denna för rörelsen nödvändiga massan, utan förstora densamma, så är den tvungen att lägga hela sin kraft på ögonblickskrav och icke betrakta och belasta sig med slutmålet,

⁽⁸⁾ Herr Werner Sombart ("Europas främste social-vetenskapsman" har han blivit kallad av svenska socialdemokrater!) säger, i n:r 26 av "Morgen", i en artikel om "Den syndikalistiska lärans betydelse", vilken gent emot denna rörelse måste fränsägas nära nog all grundligare förståelse och differentialmöjlighet, bland annat följande: Jag måste genast, som en stor förtjänst hos den syndikalistiska teorien, framhåva, att den utan tvivel skarpare än någon annan doktrin kastar ljus över vår kulturs avigsidor. Där isynnerhet gammal-marxismen såg lösningen — eller ingenting såg, där ser syndikalismen problem: så exempelvis när den avslöjar demokratiens svaghet och demagogiens faror; när den påvisar hur den statliga centralisationen och byråkratiseringen av hela vårt liv värkar förstörande på mänskligheten och särskilt när den framhäver det för mänskligheten ovärdiga i hela vårt system, uppbyggt på differentiering och integrering av den enskildes arbete. Och när den till all denna kritik fogar; inga av dessa missförhållande (vilka äro de traditionella missförhållandena hos vårt sociala liv) skola bli skaffade ur världen, även om alla produktionsmedel för länge sedan blivit överlämnade åt samhället, d. v. s. även om den kapitalistiska produktionen blivit ersatt med den socialistiska på det sätt de gamla marxisterna tänkte sig detta. Verkligen intressant, herr Sombart! Man skulle sannerligen lätt kunna få den uppfattningen, att sonen existerat innan fadern ... I förtroende sagt; Om detta är det karaktäristiska för syndikalismens teori, erbjuda vi oss, att göra Er bekant med ett dussin anarkistiskt-socialistiska teoretiker som alla ägt "den syndikalistiska teoriens förtjänster" långt innan den nuvarande franska syndikalismens högflod började, långt innan det existerade någon syndikalistisk teoretiker.

som ett praktiskt kampobjekt. *Men därmed öppnar sig samma perspektiv, som vi iakttagit hos alla förgångna, revolutionära arbetarrörelser av samma art.* Redan nu är syndikalismen i många avseenden ingenting annat än ett slags revolutionär revisionism, men icke det vad den skulle och måste vara om den vill fylla sin proletäriska mission, nämligen: att icke blott vara de proletäriska ögonblicksfordringarnas ekonomiska rörelse, utan en *ekonomisk rörelse för den anarkistisk-socialistiska världsåskådningen och målet.*

En av våra bekanta franska kamrater, L. Pratelle, också anhängare av syndikalismen har på följande sätt givit uttryck åt detta i en kort skissering av den franska syndikalismen:

“På samma sätt, som en nedstörtande bäck bildar en stilla sjö vid slutet av sitt fall, kan den revolutionära syndikalismen bli mildrad med sin tilltagande utbredning. Rörelsen drar med sina framgångar till sig en mängd folk, som blott kommer emedan de finna det profitabelt att göra detta och därför att alltid ett betydande intresse manifesterar sig för syndikalismen i början ... Men för att kunna inluta liv i syndikaten och förhindra dem att bli skråorganisationer är den revolutionära idealismen outhärdlig. Arbetarna måste förstå att *det ännu finns något utom deras gruppering som klassparti*; att det eftersträfvade slutmålet är en högre samhällsform, utan auktoritet och gränser, som omfattar hela mänskligheten. “

Symptomatiska yttringar inom den internationella anarkistiska rörelsen gjorde den föregående förklaringen till en nödvändighet. Ty syndikalismen synes som organisk rörelse vilja vara något annat än Pratelles framställning. Den försöker att i sin aktion begränsa det principiellt anarkistiska så, att den i sin aktion icke längre blott ser en yttring av anarkismens väsen och filosofi i dess helhet, utan däremot gärna skulle vilja slå ihjäl denna till förmån för rörelsens direkta aktion. Det skulle vara orätt att påstå, att verkliga syndikalister göra detta. Nej, det sker direkt ut ifrån anarkismens mitt, från sådana, som icke äro syndikalister och som i sin andliga inskränkthet blott kalla sig anarkister, men icke äro det, sedda från den anarkistiska världsåskådningens ståndpunkt.

Vad som i Tyskland finns av detta slag av “syndikalistisk anarkism”, som helt framt förklarar att anarkismen är ingenting, syndikalismen allt, är blott ett avfall från de franska och italienska kamraternas kamp. I Frankrike, där syndikalismen nått längst, har den småningom blott i ringa mån blivit anarkismens ekonomiska avantgarde. Tvärtom absorberade den de anarkistiska krafterna, som nu i omätlig grad och i icke anarkistisk anda bedriva vad de förut försummade. Förut förlorade man fotfästet i massan; nu däremot blir massan organiserad, icke genom principiellt anarkistisk propaganda, utan genom en revolutionärt-facklig propaganda (till stor del bestående av slagord) för ögonblicksfordringar. Det blir så mycket tydligare ju mera man klargör ovannämnda argumentation för sig, att syndikalismen genast kommer att klyvas av inre tvedräkt, så snart den vill fullfölja ett större mål. Här ligger det tragiska i den väldiga massorganisationen. Massan organiseras icke omkring en idé, utan alltid kring slagord, men blir därför också alltid betydelselös för fullföljandet och förverkligandet av idén i sin helhet.

Inget land lämnar oss ett så klart exempel som Spanien, som visar oss på vilken lös flygsand den syndikalistiska rörelsen är byggd. Det var, som bekant, Spanien som genom en glänsande aktion medelst generalsträjk 1901 och 1902 bidrog till generalsträjkens internationella segertåg. Detta är den spanska arbetarklassens stora förtjänst, som gör den jämvärdig med den franska. Dessutom är den spanska arbetar- och fackföreningsrörelsen mycket starkt genomsyrad av revolutionärsocialistiska och anarkistiska element. Men om vi i dag⁽⁹⁾, efter mer än fem år, se oss om efter rörelsen, så kunna vi icke undgå att anteckna en stark tillbakagång.⁽¹⁰⁾

De orsaker som bli angivna äro tre:

1. Denindustriella krisen, som för Spanien betydde förlusten av sina kolonier;
2. den våldsamma statliga och kapitalistiska förföljelsen av syndikalisterna;

⁽⁹⁾ Broschyren skrevs 1907.

⁽¹⁰⁾ Den spanska syndikalismen befinner sig nu åter i uppåtgående. (Övers.)

3. den politiska avledningen genom de republikanska elementena.

Vilken monoton bekräftelse, är icke detta, av allt vad jag här ovan sagt. Det bevisar, att syndikalismen, som blott begränsad ekonomisk rörelse, är underkastad samma livets och existens duglighetens betingelser, som de engelska arbetarnas konservativa tradesunionism, som blott sträcka under den industriell-kapitalistiska prosperitetens högkonjunkturer. Hos en ekonomisk-anarkistisk rörelse måste det ställa sig på annat sätt; de perioder av social depression, skapade av ett förhandenvarande överflöd av materiell rikedom skulle icke kunna gå oanvänd förbi och skulle, långt ifrån att desorganisera, visa sig som ett värksamt organisationsmedel.

På grund av allt detta är propagandan för anarkismen och den socialistiska världsåskådningen överhuvudtaget det nödvändigaste för syndikalismen. Genom denna världsåskådning blir den, som klarseende minoritet, i stånd att realisera ögonblickets levnadsbetingelser icke på bekostnad av, utan till förmån för ett klart framtidsideal. Blott som anarkismens verkliga och markerade ekonomiska rörelse har syndikalismen någon betydelse för oss. Är den icke detta, så finns det ingen väsentlig skillnad mellan den och den reformistiska socialdemokratin. Den blir tvärtom farlig, då den blir dennas ekonomiska kraftsumma, som tillåter, gör det möjligt för denna, att bana sig fri väg. I den sociala evolutionens slutkamp skulle en icke anarkistisk syndikalism blott värka på ett sätt: den skulle möjliggöra för de politiska partien, vilka skulle förstå att utnyttja densamma, att sätta sig i besittning av den samhälleliga makten; i bästa fall uppnådde vi då blott införandet av en stats socialism, just det som vi på goda grunder ständigt bekämpa.

För oss är syndikalismen en ekonomisk aktion för anarkismen. Men icke all syndikalism, blott den anarkistiska syndikalismen. Dess antiparlamentariska princip kan icke förbli den försökta neutraliteteten gent emot alla partier, utan måste tvärtom vara det principiella förkastandet av den politisk-parlamentariska aktion ifrån den individuella och kollektiva herrelöshetens socialpolitiska ståndpunkt. Inom dess led, som måste öppnas för alla intelligenta arbetare utan åtskillnad, måste bedrivas propaganda för anarkismens och den revolutionära socialismens idéer och världsåskådning. Vål sant att det blott kommer att öva inflytande på en större eller mindre minoritet. Detta är dock en bisak, då denna minoritet skall kunna genomdriva mycket mera än en förhållandevis stor minoritet som icke är uppfylld av djupt ingripande principer. Dessutom hysa vi den teoretiska åskådningen, att det skall bli en minoritet, som skall genomdriva samhällssystemets omvandling. Därför gäller det för oss framförallt att skapa anarkismens ekonomiska minoritet och icke en förflackad massrörelse, som är fullständigt oklar med sitt slutmål. Och blott slutmålet kan vara det logiska styret för och genom nutiden. Den nuvarande syndikalismen har icke för oss betydelse som vårt ideals ekonomiska uttryck, utan på sin höjd som en avledning från den bedrägliga politiskt-parlamentariska vägen till en ekonomisk kamp som kan bli till verklig nytta och bidra till genombrott för de sociala önskningarna. Men därvid få vi icke låta det stanna; vi få icke förgäta att hela den nuvarande syndikalismen måste för oss vara en rörelse i sitt vardande, ur vilken tid efter annan vår kamprörelse måste och skall framgå. Säg därför även vi: In i fackföreningsrörelsen och kämpa med i alla tillfälliga strider! så tillfoga vi också genast beslutsamt: Bedriv en ivrig propaganda för våra ideal, på det att en gång denna aktion må gestalta sig så, att den blir vuxen att genomföra proletariats fullständiga befrielse. Då blir detta en rörelse, som åter för länge sedan överskridit den blott till ögonblickskraven begränsade syndikalismens ram och blivit en kamporganisation för anarkismen, som icke längre är underkastad den kapitalistiska depressionens inflytande, utan konsekvent eftersträva vår läras sociala och individuella mål, en rörelse som är ett förkroppsligande av vår världsåskådning och klart och tydligt fullföljer de anarkistiska idealen.

Anarkisterna ha alltid varit de revolutionära stridernas förkämpar isynnerhet på det ekonomiska området. Mycket träffande säger kamrat Pierrot⁽¹¹⁾, en av syndikalismens duktigaste intellektuella, en anarkistisk kommunist, som propagerar för syndikalismen som taktisk metod, i en artikelserie över vår taktik:

“Det var anarkisterna som först nådde fram till förståelse av generalsträjken som ett revolutionärt kampmedel (jämför La Revolte, 1887 — 1888) och blev dess agitatorer. Det var anarkisterna, som vågade att offentligt visa på och rekommendera sabotagen, trots den skymf som tillföll detta arbetarnas gamla försvarsmedel. Det var anarkisterna, som ständigt ledde striderna i syndikaten, förde propagandan mot militarismen, mot statsväldet och laglighetens fördomar. Anarkisterna strävade

⁽¹¹⁾ “Temps Nouveaux”, 2 nov, 1907.

ständigt, att hos arbetarorganisationen skapa en sådan anda att den fick mod att handla. De arbetade på att genomsyra proletariats massa med sin moral uppfattning. Tack vare anarkisterna och tack vare denna moral kunde den direkta aktions taktik utveckla sig. Det är därför anarkisterna, som bidragit till att giva syndikaten ett värkligt medvetande om sin kraft...”

Varje ord är sant. Men de bevisa blott, att vi, som anarkister, icke ha förgätit, att syndikalismen blott varit och ännu är oss ett medel, aldrig ett mål i sig själv. Vi ha aldrig kunnat förgäta, att den moderna syndikalistiska rörelsen icke är någonting annat än en fortsatt, oundviklig kompromissrörelse, såväl i kampen som till sin organisation.⁽¹²⁾ Skillnaden mellan syndikalismen och andra kamporganisationer består däri, att kompromissen icke för syndikalismen, betyder kampens fullständiga förhindrande, utan att den oftast först genom kamp kan komma till kompromiss. Dess kompromiss är alltså mindre andra faktorer i nutidslivet. Men det blir dock kompromiss och dess mångsidiga, oändligt mångsidiga värksambet känner en var, som någon gång själv medvärat till uppbyggandet av även synnerligen revolutionära fackföreningsorganisationer och deltagit i dess strider. Där för gripa vi in i de syndikalistiska organisationerna blott som anarkister, för att bruka allt det användbara och vinna rörelsen för anarkismen, vilket kan ske genom rastlös propaganda för våra idéer.

Det gäller att skapa anarkistiska syndikalister — icke tvärtom. I första hand skola de vara anarkister, i andra syndikalister. Man måste skapa människor som veta vad de vilja, som utan rädsla kämpa för sitt mål och tillkämpa sig allt endast och allenast för sitt klart medvetna slutmål.

Summera vi kort och gott:

1. För oss anarkister är den syndikalistiska rörelsen proletariats omedelbara, sociala reformaktion.
2. Som sådan är den ett klasskampsmedel hos anarkismens kamptaktik; har sin moderna grund i anarkismen, ständigt företrädd av denna.
3. Den allmänna, dagliga arbetarrörelsens metoder finna hos syndikalismen en aktiv värksamhet, för vilken anarkisterna alltid propagerat, när denna metod blir en logisk följd av den antistatliga socialismens, alltså anarkismens filosofi.
4. Syndikalismen, som organiserad arbetar rörelse, betyder som teori ingenting annat än strävandet efter människovärdigare levnadsbetingelser inom ramen av det bestående.
5. Syndikalismen kan emellertid bli en social rörelse för proletariats befrielse, om den i sig upptar socialismens och anarkismens ideal.
6. Den blir då dessa ideals och socialpolitiska frihetsidéers ekonomiska masstaktik och därmed vidgas det syndikalistiska väsenbegreppets ram; den blir den sociala revolutionens kamporganisation, det anarkistiska idealets mål.
7. Syndikalismen kan aldrig ersätta anarkismens teoretiska åskådning och vara sig själv nog. Först genom den socialistiska anarkismen finner syndikalismen sitt teoretiska mål, sitt teoretiska berättigande, sin rättfärdigelse.
8. Syndikalismen måste därför ständigt propagera för den socialistiska anarkismens idé och tjäna den, så vitt den har avseende på det rent ekonomiska området. Denna propaganda måste flyta samman med dess sociala aktion, som anarkismens metod och kamptaktik.

⁽¹²⁾ Ludvig Bertoni, en av våra duktigaste anarkistiska syndikalister, skrev i “Le Reveil” (Genfer) om denna fråga: “Övertygad anhängare av anarkisternas anslutning till syndikaten, kan jag dock icke tala med samma entusiasm om dem, som en del kamrater göra... Och är man efter tjugouårig syndikalism i de italienska, franska och tyska länderna ännu icke fullständigt hopplös, så är det mig dock omöjligt, att göra

Man kan omöjligt vara revolutionär anarkist utan att också vara ivrig syndikalist; däremot kan man mycket väl vara syndikalist, utan att eftersträva något som helst annat eller längre bort liggande mål än "det dagliga brödet." Så outhärligt och nödvändigt detta senare än är, så är det dock icke allt. Vi ha ändå som anarkister att föra denna universella världsåskådning fram till seger. Denna bjuder oss fullkomlig konkret frihet. Frihet är också alltid bröd, då bröd däremot icke alltid är frihet. På grund härav äro vi framför allt sådana anarkister, som i syndikalismen blott se ett uttryck för anarkismens praktiska filosofi, icke låtande syndikalismen taga överhand över anarkismen, vilket skulle vara ett fördärligt och ödesdigert misstag. I egenskap av anarkister propagera vi för syndikalismen, icke emedan den är det enda medlet, utan medan den är det förträffligaste av anarkismens medel och metoder, som kan bliva en väg för mänskligheten fram till social herrelöshet och en piedestal för den anarkistiska läran.

mig till apologet... Vi äro som anarkister inga syndikalister av kärlek till de bestående syndikaten, utan emedan vi här se en ny kraft i tillväxande och medan det gäller, att icke låta denna kapas av arbetarpolitikerna och arbetarbyråkraterna, ja av kapitalismen själv.

Det Anarkistiska Biblioteket

Pierre Ramus
Syndikalism och anarkism
Till syndikalismens kritik och värdesättning
1910

Ragnar Lindstams Förlag, Norrköping 1910

www.anarkistiskabiblioteket.se